

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u. nr 20

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria
pe un an 20 cor.; pe
6 luni 10 cor.; pe 3
55 cor.; pe 1 lună 2 cor.
Nr-ii de Duminică pe an
— 4 coroane.
Pentru România și
străinătate pe an
40 fraaci.

Manuscrisurile nu se napolază

ADMINISTRAȚIA:

Arad, Deák Ferencz-u. nr 20

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrierile nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Lupta în comitat.

Un apel. — Vorbirile domnilor Russu Șirianu, Dr. St. C. Pop, Dr. I. Suciu și M. Veliciu.

Avem de adresat un apel către membrii români ai congregațiunii comitatului Arad: să ia mai în serioasă dăruințele lor de Români și de membrii în congregație și să se prezinte astfel întotdeauna la adunări! Eată, și eri de pildă, dacă ne presintam toți, comisia permanentă cădea cu o importanță propunere a sa, propunere care neprimindu-se, nu se mai arunca asupra poporului nostru o nouă dare suplimentară. Unii frați iau însă prea ușor lucrurile și nu vin la ședințe, fiindu-le peste mână să se deranjeze de 3—4 ori pe an pentru cauzele publice. Chiar aici în oraș sunt de aceia, cari în loc să vină a-și face datoria de cetățeni și de Români, își ved mai bucurios de... afaceri! Egoismul acesta ori nepăsarea asta e de condamnat. Cine ține să pozeze ca fruntaș, cine și-a agonisit o poziție și face parte dintre cărturari, este dator să se prezinte la luptă, să nu dosească sub diferite pretexte, că de unde nu, apoi vom fi siliți ca în public să punem în discuție purtarea lor puțin potrivită intereselor românești. Și de la ședința de eri, spre exemplu, au lipsit chiar membrii domiciliați în Arad.

Ce să mai zicem apoi de cei din provincie?! Am citit despre preoți și învățători că la alegerile electorale au luat parte, eri, în sala comitatului abea au fost însă 5 ori 6 ca să apere interesele poporului. Ne plăse a crede că asta a fost cea din urmă adunare la care cei dator să se prezinte au lipsit.

Cât privește acum discuțiunile de eri, ele au fost provocate de Români; între ceilalți unul singur, ovreul Dr. Brück și-a deschis gura. Concepțiunile noastre Unguri doar — votează, și au fost demne discuțiunile. Ca întotdeauna, focul l'a deschis presidentul nostru Mihail Veliciu. D-sa a precizat atitudinea noastră și e de remarcat, că la cuvântarea în care d-sa a arătat cum și sub egida lege, drept și dreptate alegerile au fost cam tot după calspodul vechiu, din partea fișpanului ori a vicișpanului nu s'a dat nici un răspuns. Ce și era să spună? Că nu există ordonanțele lui Hierozymi? Ori că ele sunt legale? Că pentru partidul național român există libertate și fiind încă în vigoare aceste ordonanțe? Ori că partidul e desființat? Dar onorabiliile dela putere aveau în fața lor un ștab, așa zicând, din partidul național român! De aceea, strânși cu ușa, domnii lor n'au avut încotro: au trebuit să vină asupra acestei părți a vorbirii d-lui Veliciu.

Eată acum raportul despre celelalte se s'au urmat.

Russu Șirianu Interpelând asupra confiscării puștilor dela țeranii români de pe valea Murășului, zice cam următoarele:

„Onorată Congregație! Am informațiunile sigure, că de două ani de zi le țeranii

noștri de pe Murăș, începând dela Odvoș și până în sus, la hotarul comitatului, li s'au confiscat puștile. Bieții oameni sunt astfel espuși ca holdele lor să fie nimicite de mistreții de prin pădurile domnești, fiarele selbatice, tot din acele păduri, să vină păsă în curțile sătenilor și să le răpească galițele, ba chiar vieața le este amenințată. Eari ei n'au cu ce să se apere și nici pagubele ce sufer nu-i cine să le plătească, ci dacă se duc la notari, aceștia se provoacă la porunca fibraului, căutându-l pe acesta, sunt trimiși la comitat, unde de două ani de zile deja, zadaruc cer dreptate, căci dela minister nici până în ziua de azi n'a sosit încă răspuns la apelata ce au făcut. Eari într'a-țea ei plătesc dare, căci sunt încă pe lista celor cari în arme.

Nu numai aceasta însă nedreptatea ce li-se face. Nu, ci după ce odată sufer materialicește, prin motivarea măsurii ce s'a luat împotriva lor sunt desnași ca un neam de oameni netrebaici, cari arma o folosesc spre a-și omori semenii lor, căci din nefericire s'a întâmplat p'acolo și una ori două crime. Atâta a fost însă destul pentru a se lua drept un pretext de a fi pedepsiți toți pentru unul. Și peste tot, dacă s'a săvârșit crime împușcându-se un șumar și vnat din pădurea domnească, de ce avem gendarmi și judecători? Poftescă cruce pe vinovați și pedepsească i, ear nu să se creze o situație în care să suferă toți pentru unul! Protestez cu energie încontra acestui lucru. Crime să potrec ele și între alte neamuri din patrie, fără ca asemenea casuri să serve drept motiv de a se confiscă tuturora armele și a-i pune astfel în nepatință de a-și apăra avutul și vieața.

Cer deci dreptate pentru frații mei Români, cari nu sunt, nici moralicește, mai prejos de alte neamuri. Cer ca ori să se dea oamenilor de urgență armele, ori ca la minister să se urgenteze răs, unșul la apelata Românilor. Eari cât despre darea ce plătece de două ani pentru folositul armelor, pe când arma e confiscată la primărie, sumele plătite să fie restituite, ca încassate fără nici un drept.

Dálnoky, vicișpan, recunoaște că de două ani armele sunt confiscate. Zice însă că din cauza prea multelor abuzuri și crime. Afacerea se află însă la minister, de unde recunoaște că s'a făcut întrebarea: pe ce lege s'a basat comitatul (adecă cei din fruntea lui!) — când a confiscat armele.

Va să zică s'a mirat și ministrul d'o asemenea măsuri volnică.

Vicișpanul recunoaște d'asemeni, că d'un an țeranii tot așteaptă răspuns. Promite însă solemn, că va interveni ca să se facă dreptate cât mai iute.

Răspunsul se ia spre știre.

Schill, protonotar, citește propunerea comisiei permanente, care recomandă ca pe lângă cele 4% dare suplimentară votată deja anul trecut, să se mai voteze 1% pentru augmentarea fondului de pensii.

Dr. St. C. Pop se ridică cu putere încontra acestui nemai pomenit abuz de a tot stoarce bietul popor, punându-l în flecare au noui sarcini. Este cu atât mai pu-

țin dispus să voteze această dare, cu cât s'a exhaiat de mult tatreg dreptul cât are congregația să pună dare suplimentară. Și încă pentru ce ni-se cere? Pentru fondul de pensii al funcționarilor. Dar cum să mai luăm noi de pe spinarea bietului popor și să dăm cui? prietenilor lui Krivány, celor cari necontrolând, nefăcându-și în conștiință datoria, au provocat așa zicând catastrofa Krivány, au lăsat ca 16 ani de arândul acel hoț să fure comitatul.

Dl Pop, și cu el toți Români, au recunoaște de altfel de legal votate nici cele 4% ce se percep deja. Face, cu multă obiectivitate, istoricul celor întâmplate la 1898 și mai ales la 1899, când prin surprindere și apucături nedemne noi am fost împedeceți de a exercita dreptul nostru, ci s'a trecut peste protestele și apelata noastră. De altel chiar atunci, ne ați rugat să vă lășăm să scăpați și ați promis că nu veți mai pune nouă dare suplimentară! Așa vă țineți de vorbă? După păcăleala d'atunci, nu vă mai deshidem însă nici un credit. Nu, pentru-că nu mai e de pe cine să luăm. Doar bietul poporul nostru căută:

Nu am pâne, nu am sare,
Toate li-a dus darea mare!..

De altfel D-Voastră sunteți foarte consecuenți în rele: după ce printr'o gospodărie asupra căreia este înprinat pe vecie numele lui Krivány, ați sărăcit poporul, la recențele alegeri ați căutat să i cumpărați și sufletul, să-l despărțiți de noi, pe cuvânt că noi nu ne interesăm de el. Apoi D-Voastră vă interesați grozav. Veniți ca să-i ruinați cu atâtea dări. Noi stăm însă în apărarea lui și dacă nu veți înceta cu dările, nu luați în considerare că prin satele mai sărace copii n'au de cât cămașa pe ei, ear bătăniți mor pe drumuri, dacă veți rămâne fără suflet la durerile ce îndură poporul nostru, ca să-l mântuim, ne siliți să mergem la propagandă de rezistență pasivă în felul de a nu da ce este o curată crimă a se cere. Ori nu știți că din cauza mizeriei ce bătute pelagra e la hotarul comitatului? Nu ați citit ce zice Stuart Milles: a detrage dela popor printr'un sistem de dare ceea ce servă spre susținerea lui, este o crimă?!

Combate cu mult succes perversitatea din raport: se făgăduiește adecă ușurare la contribuțiunile pentru drumuri, cu astfel să se stoarcă mai ușor noua dare de 1%. Dar cum s'a procedat la „ușurarea“ aceasta? S'a redus maximul de 10% la 8%, ușurându-se astfel bogătanii și s'a ridicat minimul, adecă tocmai sumele pe cari le plătesc țeranii, astfel că niște săraci, cari dare către stat nu plătesc, căci n'au pentru ce și de unde, pentru căile de comunicație plătesc pe au până la 6 coroane. Eată ce „ușurare“ s'a făcut. Se înțeleg că asta place domnilor, bogătanilor, la ale căror voturi ați contat și contați și azi.

Cu un mare aparat de jurisconsult și citând legi, d-sa dovedește clar călcările de legi și mai ales intervertirile ce se încearcă pentru a prosti congregația și a-i stoarce dări peste dări.

Nu votează însă, ci provocându-se la legea din 1896, despre responsabilități, arată că furăturile lui Krivány trebuie luate de pe spinarea domnilor din comisia de control. Dacă nu se poate apoi dela acestia, domnii mari proprietari din comitat să plătească dănușii, că petrecut-a Krivány și cu ei; și dacă nu se poate nici așa, cereți, domnilor, concurs pe comitat, că e copt pentru faliment, atât moralicește cât și materialicește.

Discursul, rostit cu multă vervă, a fost des aplaudat de Români, ear cei din fruntea comitatului ascultau ca opăriți.

Dálnoky, vicișpan, se încearcă să atenueze efectul produs de vorbirea fruntașului român. Apără poziția celor dela comitat, spunând că dacă odată s'au votat pensii, congregația trebuie să voteze și augmentarea fondului pensionarilor.

Urbău, fișpanul, ordonă votarea, care se face nominal și, după intervenirea lui St. Pop, fără a uza de vot și funcționarilor. Dr. Brück s'a încercat să combată pe St. Pop, dar intervenind vicișpanul, funcționarilor se abțin dela votare.

Pentru darea suplimentară au votat 67, contra 22.

Dr. St. C. Pop însinuă apelată.

Schill, protonotarul, continuă a refera.

La chestia augmentării fondului de binefaceri!

Dr. I. Suciu atrage atenția stăpânirii asupra stării într'adevăr asiatică în ceea ce privește pe nenorociții alienați ori săraci cari umplu satele. Nimeni nu se îngrijeste de ei și chiar dintre alienați numai aceia sunt internați, cari nu sunt tocmai periculoși pentru ordinea și siguranța publică. Ar dori ca să se facă internate pentru toți nenorociții și de aceea, din fondul de binefaceri, care e în discuție, ar dori ca jumătate să fie folosit în scopul întreținerii nenorociților și a săracilor cari rătăcesc pe drumuri.

Tot dl Suciu a vorbit asupra propunerii comisiei permanente cu privire la cererea Reuniunii notarilor comunați și cercuali de a li-se da fibraelor facultatea să pedepsească pe notarii neglijenți la ceea ce privește înaintarea proceselor verbale și a lășămintelor; acum adecă asemenea casuri se judecă la judecătoria cercuală. Dr Suciu e de părere ca să rămână treaba și mai departe tot așa, deoarece ce știe din p'acelu, cât sunt de neglijenți unii notari, ear neglijența ar crește încă, dacă afacerea s'ar lăsa în judecata fibraelor, cei mai mulți prieteni cu notarii, cari eată așa, de formă, ar da pedepse câte o coroană două, și s'ar menține astfel o stare de lucruri care ne-ar readuce vieța de pe vremea lui „Peleskei notarius“ (risete și mare iaritate.)

Fișpanul roagă pe vorbitor să nu facă asemenea apropieri.

Dr. Suciu, mă rog, asta nu-i ofensă pentru nimeni.

Continuă a susține părerea sa, aducând mai multe motive, pe cari însă cei dela comitat nu le primesc.

Dr. St. C. Pop respinge cu indignare propunerea de a se da, 3 ani d'arândul, ajutor de câte 200 coroane școalei comu-

nale din Cherehiu. Asta însemnează boicotarea școlilor noastre confessionale. Nu-nici o nevoie la Cherehiu de școală comunală, pentru-că este acolo școală confessională.

D'asemenea combate cu puternice argumente propunerea de a se vota altă *dare suplimentară*, pentru clădirii de casarmeni. Zice că este un adevărat scandal ca sub diferite titluri să se tot inventeze fel și fel de dări sub care poporul aproape sucombă.

M. Veliciu la propunerea vicișpanului de a se vota sumele necesare pentru conducerea regulată a exemplarului II din matricule ține o straiță filipică, văzând că eărăși și eărăși tot bani și iarăși bani ni-se cer.

„Din două motive — a zis dl Veliciu — resping votarea sumei ce ni se cere. Un motiv este de ordin economic: țăranimea noastră nu mai are de unde plăti. Ear al doilea motiv este politic. Noi, aderenții partidului național am fost din principiu în contra legilor politice bisericesti, și pe lângă motivele noastre de caracter politic, am învocat în contra proiectelor și faptul, că ele o să fie o nouă sarcină pe popor. Ni-s'a răspuns atunci că Statul va suporta spesele. Lasă că și statul noi, cetățenii contribuabili suntem; dar ce vedem acum? Statul nu se ține de vorbă, ci aruncă sarcina asupra comunelor. Întâia de toate ni-se confiscă notarul, deși comuna îl plătește. El e pus adică să fie matriculant. Iși neglija astfel afacerile comunale. La casa comună se face apoi birou de imatriculare, luându-se local și aruncându se și astfel sermane noastre sate în cheltuieli pe cari abia le mai pot suporta. Că nu suntem dator să plătim, ci că însăși cei din fruntea comitatului își simt slăbiciunea poziției, se dovedește și prin faptul, că d-lor nu sunt în stare să invoace o lege pe baza căreia să ceară noul bir, ci caută să intre prin ușa din dos, pe căi peșige, sub titlul „cheltuieli extraordinare”. Nu le primim însă sub nici un titlu și protestând contra lor, lăsăm toată răspunderea asupra D-Voastă cari forțați lucrurile și nu vă gândiți, că cu atâtea biruri împingeți populația comitatului spre faliment. Cereți dela stat, că el a luat asupra-i toate sarcinile, noi comitatul nu votăm nimic.

Fișpanul pune însă la vot prin sculare (deși Românii protestează!) și majoritatea, Ungurii, votează și această propunere.

Se încinge o viuză discuție apoi asupra propunerii comisiei permanente de a nu se aproba hotărârea ce a luat reprezentanța comunei Hălmașiu de a dăruit o sumă învățătorilor confessionali pentru spesele conferențelor. Șovinismul băntuie se vede în așa măsură la comisia permanentă, că pentru învățătorii confessionali români nu admite să dăruiască comunele nici măcar o sumă cât de mică.

Se școală însă pe rând dnii Veliciu, Pop și Orogariu și în termeni energici și demni arată răul la care s'ajungă prin astfel de hotărâri.

Intervine atunci, cu tact, fișpanul și vicișpanul și chestia aceasta se ia dela ordinea zilei.

Tot în ședința de ieri s'a hotărât ca alegerile congregaționale să se facă la 9 Noemvrie ear' alegerile slujbașilor la 14 Decemvrie.

Constatăm de altfel, că atât dl comite-suprem Urban, cât și vice-comitele Dalnoky, au ținut să observe în tot decursul ședinței tact, moderațiune și obiectivism, așa că Românii au fost ascultați în liniște și nu se mai observă între membrii unguri ai congregațiunii acel spirit intolerant, din cauza cărui în trecut s'au petrecut atâtea scene sgomotoase.

Judecătura Curiei, în curând va avea să și dovedească existența. Până acum, ce e drept, s'au prezentat puține contestații de alegeri, dar mai este încă timp până la termenul ultim... Pare însă un lucru curios, că deși, neavând îngrămădire de proteste, contra așteptărilor, pentru cel dintâiu protest, care s'a admis a fi adus în desbatere, s'a fixat termenul de 7 Decemvrie.

Termenul atât de îndepărtat poate vrea să fie un semn al demnității și gravității Curiei, — care însă a fost pusă la astfel de robotă pentru a face mai ușoară, mai sigură și mai practică servirea dreptății în chestii de ordine electorală?

Mesagiul regal.

La 28 c. cele două camere: a magnaților și deputaților s'au întrunit în sala de gală a castelului regal din Buda ca să asculte mesagiul regal.

Actul acesta a fost împreunat cu ceremonialul obișnuit.

Exact la orele 12 M. Sa, înconjurat de înalții demnitari dela curte intră în sală și rostește o cuvântare, pe care vom resuma-o mai la vale.

După ce salută cu încredere pe noii deputați, zice:

„Între afacerile de mare importanță cari așteaptă o grabnică rezolvare iese în relief chestia economică de mare însemnătate. Dieta trecută rezolvase numai în chip interimar chestiile economice dintre statele coroanei mele ungare. Din cauza marelui însemnătăți ce le comportă, afacerile aceste, în spiritual art. XII dela 1867 reclamă însă o aranjare mai permanentă, ținându-se seamă ca interesele economice să fie satisfăcute cu dreptate și echitate.

„Pentru prepararea tarifelor comerciale internaționale, cari au o atât de hotărtoare importanță pentru relațiunile economice, întâia de toate e necesar, ca în virtutea art. XIX din 1899 să se alcătuiască o nouă tarifă generală, care să apere d'opotrivă de bine toate ramurile de productivitate, atât pe cele agricole cât și pe cele industriale.”

Se înșiră apoi că va veni sub desbatere și aranjare înțelegerea cu Croația și Slavonia, chestia recruților, reforma administrativă și o lege care să stabilizească emigrările.

La toate reformele, dar' mai ales la cea administrativă, spiritul a fi: să se dea statului puțința de a-și valoriza toată voința, în același timp însă se va ține și la crearea autonomiilor congregaționale și comunale; se va reforma legea contribuțiilor, creându-se o unitate și basă mai dreaptă la electarea dării.

Se pune apoi în vedere autonomia catolicilor, reformă în învățământ, mai ales cel popular, reforme industriale și modificări în codul penal, în cel civil și comercial. Se promite d'asemenea augmentarea lefurilor funcționarilor de stat.

La urmă constată că relațiunile noastre cu toate statele sunt dintre cele mai bune și peste tot, situația e așa fel, că ne dă speranța de a ne bucura de eră de pace.

În zilele de 25 ani a Reuniunii

Inv. gr. cat. „Mariana” din Năsăud.

— Misa, Ședința festivă, Banchet, Petrecere, Ședința a doua, De încheiere. —

Năsăud, la 22 Oct. 1901.

Pe cât de nefericiți au fost năsăudenii în ultimele eforturi — ca să nu zic lupte politice, cu atât sunt mai norocoși în luptele ce poartă pe terenul cultural-didac-

tic. Nefericiți, zic, sunt năsăudenii pe terenul politic, căci a-tingșii s'au grupat în giurul d-lui Ciocan ca să-l aleagă de „deputat național”, fără să iese în considerare că omul lor nu merită eforturile și ostenețele la cari s'au supus unii oameni. Nimic nu a folosit, nici corteșirile, nici promisiunile, căci cu adevărat grăind, cu mult mai mare a fost presiunea organelor administrative. Deci cu toată lupta desfășurată, persoana agreată năsăudenilor, drăguțul de domn Ciocan a căzut. Și acest lucru nu a făcut sânge rău decât doar în prietenii d-lui Ciocan. Al doilea lucru care mă doare e că la alegerile de membri în congregațiunea comitatensă lista Românilor a căzut. Aici ar fi trebuit să se arate Românii mai activiți. O singură mângâiere avem, că numai cu două voturi a câștigat lista oficioasă. Dar adevărat e că, Românii au pierdut zece voturi în congregațiunea comitatensă. Dar pardon, mi-am propus a vă raporta despre festivitățile jubilarie și mă pornesc la politică. Vina e că la noi acuma toți oamenii sunt preocupați numai de lucruri politice.

Reuniunea învățătorilor români gr. cat. „Mariana” e una dintre cele mai vechi și bine organizată reuniune învățătoarească română și festivitățile jubiliare ce au urmat au fost vrednice de ea. Cu tot timpul plinos și rece, totuși tot ce a fost frunțos și românesc pe valea Someșului, a Bistriței și a Șieului, a luat parte. Asemenea a fost reprezentat și episcopatul din Gherla prin canonicul I. Giorgiu, apoi Reuniunea învățătorilor unguri din comitatul Bistrița-Năsăud. Mult a ridicat festivitățile și participarea în corpore a Reuniunii române de cânt din loc, care a și cântat două piese la ședința festivă, cari au stors admirația oaspeților străini.

Ca toate lucrurile românești așa și festivitățile jubilarie s'au început cu sf. li targie.

Duminecă dimineața pompoasă biserică gr. cat. era plină de inteligență, popor și școlari. Pontifică canonicul I. Giorgiu, asistat de iubitul protopop al Bistriței Gherasim Domide, de administratorul vicarial preotul R' brișoarel Anton Precup, de preoții Dolog, și Pamfilii Grapini, ear ca diaconi sunt profesori Labob Pap, și Alex. Halifa. Răspunsurile liturgice au fost executate de corul studenților gimnaziali sub conducerea harnicului profesor de muncă Emil Ștefănuț. Predicile ocazionale au fost rostite de preoții Pamfilii Grapini și Anton Precup. S'a serbat un parastas pentru reposedați vicari Ioan Marian, Grigorie Moșil și Dr. Ioan Pop.

După sfârșirea liturghiei membri Reuniunii urmați de un frumos număr de meseriași și popor se retrag în aula gimnasiunii grănițare unde urmează ședința festivă.

Ședința festivă se începe cu „Imn ocazional” executat de corul Reuniunii române de cânt, după care dl vice președinte Ignat Seni, prin un avântat și bine simțit discurs deschide ședința. După alegerea câtorva comisii, dl secretar Clement Grigore dă cetire telegramelor și scrisorilor de felicitare sosite din partea d-lor: Ioan Papiu, canonic (Gherla) Dr. Tripou (B. Strița), V. Borgovan, (București), Onigaș, (Moșor), din partea reunitilor învățătoarești din Muramureș, Hașeg, Lugoj. Asemenea din ședința festivă se trimit telegrame de aderență episcopului din Gherla și d-lui Popu canonic și inspector general al școlilor confessionale din diecesa Gherlei.

Raportul general despre activitatea de 25 ani a reuniunii fiind de tot vast, se citește numai în scurt și se va publica în memorialul reuniunii. Acest raport ne prezintă o scurtă istorie a școlilor din districtul Năsăudului începând dela înființarea grăniței precum și o icoană fidelă despre activitatea și rezultatele binefăcătoare a acestei reuniuni. Un lucru care țin a-l accentua e că activitatea reuniunii a

fost suspendată în anul 1886 din partea pașei Bánffy — prietenul dl Ciocan — și numai după multe eforturi și demersuri și-a putut relucepe activitatea. (Și năsăudenii tot mai țin la clica Bánffy Ciocan). Acel raport e lucrat cu multă pricepere de secretarul reuniunii dl Clement Grigore. După acest raport urmează „Oda festivă” de părintele Pamfilii Grapini, care pentru muncă a fost răsplătit cu furtunoase aplauze.

De membri onorari ai reuniunii unanim au fost aleși Excelenția Sa Dr. Victor Mihály și V. Borgovan prof. București.

Ședința festivă se încheie prin cântarea „Dar' n'a fost vis” executată de corul reuniunii (și prin o potrivită vorbire a dlui președinte.

La ora 1 p. m. s'a dat în sala de gimnastică dela gimnasiul grănițare un splendid banchet la care au participat peste 140 persoane și în decursul căruia a domni cea mai mare însuf. pre. S'a înțelegă nici toaste nu au lipsit. S'a toastat pentru: împărat Rege, Papa, președ. reuniunii, oaspeți, popor etc. Remarcă un toast al inspectorului de școală Dr. Csernátory, care a zis că nu există în țeara ungurească o reuniune mai bine organizată. Ne-am despărțit la orele 5 d. p. ca seara să ne întrunim din nou la petrecerea cu joc.

La orele 8 seara sala de gimnastică frumos decorată cu cununii de brad era plină de lume. Tinerimea veselă aștepta cu nerăbdarea începerii jocului ear' bătrânii priveau cu drag, Zeița Terpsihore cu belșug s'a revărsat darurile sale asupra tinerimii care se dedicase cu trup și suflet. Și cum să nu te însuflețești când priviri dulci și galeșe isvorite din ochii albaștri și negri răsplătesc complimentele tinărului dansator. În focul petrecerii s'a putut observa un grup de d'șoare și tineri cari păreau că mi fericiti muritori. Era grupul universitarilor năsăudenii. Câte vorbe dulci s'or schimbă, câte priviri fermecătoare s'or întâlnit. E lucrul zăului Amor să ne spună câte săg. și a aruncat și câtă dragoste a încolțit în inimă tinere. Petrecerea a fost foarte animată și a durat până în zorii.

Ședința II. (Luni 21 Oct.)

Lucrurile mai însemnate pentru activitatea reuniunii s'au pertractat în această ședința. S'au cetit, discutat și primit diferitele rapoarte și propuneri.

Avea reuniunii e de 3521 cor. Ear numărul membrilor ordinari e 127, fundatori 47, onorari 9, ajutători 13. Afară de aceștia s'au mai înscris membri noi: 16 fundatori și 8 ordinari.

Propunere de interes general e: să se organizeze în Năsăud o școală superioară de fetiță și comitetul e îndrumat să studieze chestia și la proxima adunare generală să vină cu un plan amănunțit.

S'au cetit două disertațiuni a dlui Macedon Linul, învățător în Năsăud despre „Poziția învățătorului în societate, însuflețirea lui pentru școală” care la hotărârea adunării generale se va publica și în memorial și a d-lui Octavian Doce învățător în Feldru „Cum poate influența școala asupra bunăstării materiale a poporului”, ambele disertații lucrute cu multă pricepere.

S'a ales locul pentru viitoarea adunare generară: Monoru.

La tot cazul cel mai interesant punct a fost alegerea de președinte, care post în urma morții neuitatului vicar Dr. Ioan Pop a rămas vacant. La acest onorific și însemnat post a fost ales unanim între furtunoase aplauze protopopul Bistriței iubitul Gerasim Domide. Alegerea dlui Domide a făcut o bună impresie în publicul care cu curiositate aștepta rezultatul alegerii. Noi urmă să trăească.

Cu aceste sfârșindu-se ordinea de zi a dl vice președ. Ignat Seni prin o însuflețită

cuvântare mulțumește dlui delegat episcopesc și dlor membri pentru dragostea și interesul dovedit față de reuniune. Dl delegat episcopesc asemenea felicită pe președinte și membrii reuniunii pentru activitatea rodnică dezvoltată pe terenul didactic și promite a duce veste bună episcopului despre reuniune. In fine dl director Onea mulțumește biroului reuniunii pentru serviciul prestat și între urale de trăească se închide adunarea generală iubilăară.

Tot Luni (21 Oct.) s'a ținut și adunarea Comitetului fondurilor grănițerești în care s'a ales președinte tot protopopul Gerasim Domide. Înunfășierea cu care s'au efectuit aceste două alegeri dovedește marea iubire și încredere de care se bucură părintele Domide. Nu ne îndaim că episcopul Gherlei să treacă cu vedere interesele mari românești și ne va da nouă Născudenilor și grănițenilor pe alesul inimilor noastre. Amintesc că pentru denumirea de paroch al Născudului și vicar al Rodnei, a părintelui Domide au fost la episcop două deputațiuni, una a țeranilor și a doua a inteligenței născudene. Părintele Domide e omul ținutului, ne cunoaște durerile și necăsurile noastre ear' noi din inimă dorim să-l avem. V. m. — I.

Noutăți

ARAD, 29 Octomvrie n. 1901.

Marele duce Mihail Nicolafevici, unchiul țarului și membrul cel mai bătrân al casei imperiale rusești, a sosit la Budapesta, pentru a face o vizită M. Sale Monarhului nostru.

In cercurile diplomatice din Viena se consideră vizita aceasta ca un simplu act de cortuzanie, dar' de altă parte se presupune, că Marele duce are o misiune în chestia anexării Cretei la Grecia. Se crede, că vizita aceasta stă în legătură cu apropiata înțelegere dintre Monarcul nostru și regele Greciei la Viena.

Informațiuni, nu glumă. „Egyetértés“ din 25 c. publică o corespondență din București despre „ruptura din partidul conservator“. Nu-i vorba, neînțelegerile sunt într-în cele două fracțiuni conservatoare; dar foaia ungurească ni-se pare că exageră lucrurile, întocmai după cum exageră când scria despre liberali! Astfel, se că în urma neînțelegerilor dintre conservatori, domnia pentru liberali e asigurată pe — 40 ani! Parcă viața constituțională din România e o parodie ca în țara Ungurească, unde într'adevăr, azi liberalii împlinesc 30 ani de domnie! Susamintita foaie așa exagerază însă și o singură osebire: despre fosta direcție liberală scria cu plăcere, înmormântat pe dl Sturdza politicește (cum făcuse și înțeleptul Daianu!), ear despre certurile conservatorilor scrie cu durere... Vezi mare, puterea e prea mult astfel în mâinile liberalilor, cari sunt nu numai naționaliști și daco-români!

Makfal-bási, deputatul sbeulu dela Akos din Onop, cum spun gazetele ungurești, a făcut o impresie în prima ședință a Dietei. Toți se laudă cu ea la o comedie. Era în cloarec albi, „francoz“ dar' durere: fără plinteni și în „mundor“ negru. Se vede însă treaba că din Dietă e prea greu pentru el, pentru că l-a întâmpinat d'a adormit chiar pe când știa și Kossuth (Franzoi) se războiau mai tare decât el, ca să nu zicem pe românește: cu vântul.

Șireacii! Luni onorabilii părinți ai pașii au primit de la marele duce un mesagiul regal. Era mare fudurie în țărișorilor. Nu-i bucurie fără durere însă. Șireacii care li-a fost, cu privilegiul acesta, de a fi în țară amară“:

Din strălucirea serbării acesteia — „Hasánk“ dela 29 c. — s'a pierdut de

altfel foarte multe prin faptul că domni veneau în trăsuri închise ear *entuziasmului patriotic* i-s'a dat un duș prin melodia tristului „Gott erhalte“ ce s'a cântat la sosirea primatelui Vaszarı.

Nu cumva patrioții ar fi dorit să i-se cânte înaltului prelat: „Kossuth Lajos azt izente“?

Zahăr soldaților. In armata germană a fost împărțit zahăr în cantitate mai mare. Au ajuns adecă la convingerea că soldatul, care a consumat o porție anumită de zahăr suportă mai ușor și bine foamea și setea. Indemnați de aceste rezultate au început împărțirea zahărului și în armata rusă, în Moscva, Petersburg și Varșovia.

E curios numai, că în loc de a-i bate capul cercurile competente cum să nutrească mai bine soldații, caută mijloacele prin cari aceia să poată răbda foame mai îndelungată. Azi-mâne se vor schimba principiile, aceea va fi armată mai bună, care știe răbda mai multă foame. Să mai zică cineva, că militarii nu sunt economiști.

Actele anului 1848. Academia din București a cerut dela ministere, ca toate actele relative la evenimentele dela 1848 să fie adunate în biblioteca Academiei.

Până acum aceste documente sunt răspândite în arhiva Academiei, printre dosarele și documentele ministerelor de instrucție, războiu, interne, bibliotecile statului din Iași, București etc.

Despre Bănățeni. In vara trecută au călătorit mai mulți învățați Nemți din Germania prin Transilvania și prin Banat. Unul dintre ei povestește, că a intrat în casa unui Șvab din Banat, cu care s'a pus la povești. Venind vorba și despre Români, Șvabul i-a spus, că ei cumpără în cetul în cetul moșiile Românilor. Lucrul se întâmplă așa, că Românul se bagă dator la băncile lor și după-ce nu mai poate plăti ratele și i-se scoate moșia în vânzare, o ia unul dintre feciorii de Șvabi, care plătește datoria încetul cu încetul.

Am mai auzit lucruri de acestea mult întristătoare despre frații Bănățeni, dar' nici când n'am crezut, ca astfel de casuri să fie așa de dese. Lucrul e cu atât mai dureros, că vina cea mai mare la această sărăcie o poartă afurisitul de lux, adecă fudulia în haine și altele, apoi băutura. E de datorința nu numai a preoților și învățătorilor, ci a tuturor țăranilor cuminți, ca să lucreze contra acestei boale. Noi trebuie să cumpărăm pământ, nu să vindem!

Atragem prealabil atențiunea p. t. publicului la concertul domnișoarei ELENA CUNȚANU, profesoară de cant la școala Asociațiunei, care concert va avea loc la începutul lunii Noemvrie a. c. în Sibiu. In acest concert se vor cânta piese românești germane și italiene de cei mai renumiți componiști.

Convocare. Despărțământul prot. Șiria, al reuniunii învățătorilor gr. or. rom. din protopresb. arădane I—VII, își va ținea proxima ședință Mercuri în 24 Octombrie (6 Nov.) la școalele centrale din Șiria. Program: 1. Dimineața la 8 oare asistare la chemarea Duch. St. 2. Prelegere practică din „fizică“ ținută de Inv. I. Bogdan. 3. Cuvânt de deschidere presidial. 4. Reflexiuni asupra prelegerii ținute. 5. Raportul biroului. 6. Excutarea concluserilor adun. generale. 7. Discusiuni asupra chestiunilor școlare. 8. Estragerea Inv. morale la temele din „Religie“. 9. Propunerii și interpelări. 10. Fixarea proximei adunări. 11. Încheiere. Șiria la 4/17 Octombrie 1901 Alexiu Dobos președinte.

Club athletic. Ni-se scrie din Gherla, că la inițiativa tinerului jurist Iosif Boca s'a constituit un Club athletic, sediul în Gherla. — Clubul are deja 28 membri și șanse de viață.

A doua Duse. Celebra tragediană japoneză Sada Yacco și bărbatul său Kawakami au fost primiți ca membri stagieri în societatea autorilor dramatici francezi. Discursul de recepțiune și direcțiunea acestei solemnități le a ținut cunoscutul scriitor Victorien Sardou. Sada Yacco a dat mai multe reprezentații în Germania și Franța și a reperat succese colosale. Criticii o aseamnă cu Duse.

Necrolog. Ernestina Maxim, nobilă de Hőchstenberg și fiul Ernst Maxim, nobil de Hőchstenberg, locot. ces. și reg. de inf. Kovács de Mád nr. 12 frânzi de durere aduc la cunoștință încetarea din viață a mult iubitelui, și neuitatului lor soț, resp. tată, a dlui *George Maxim, nobil de Hőchstenberg*, maior c. și reg. în pens., posesorul medaliei de războiu, al medaliei comemorative iubilare și al insigniului serviciului de ofițer, care i-a încheiat viața lui dedicată binelui familiei și statului, în 25 Octomvrie a. c., la 1 oră noaptea, după lungi și grele suferințe, în etate de 70 ani. Rămășițele pământeste ale scumpului defunct s'au așezat spre odihnă vecnică Duminecă, în 27 Octomvrie n. a. c., după amezai la 3 ore, în cimiterul militar c. și reg., după ritul gr. cat., invitându-se la actul funebrel toate rudeniile și toti amicii și cunoscuții. Sibiu, 25 Octomvrie 1901.

Rochiă de 75 000. D-na Sam Edwards, soția unui cunoscut actor din Anglia, a primit dela un rajah indian, cu ocazia trecerei sale prin India, o rochiă care costă 75.090 franci. Rochia în chestiune e de muselină și are cusute pe ea 15.500 aripi ale unor cărbuși de India, ce se găseac foarte rar; aceste aripi când dau de lumină, au niște iradiări ca și ale pietrilor prețioase.

O muscă viuă în stomacul unui om. Lucrul e cam vechiu, dar cu toate acestea interesant. S'a întâmplat deja anul trecut că un tiner din Viena a înghițit o muscă care a trăit mai departe în stomac, ba chiar s'a sporit și în fine a cauzat moartea nenorocitului tiner, fără ca medicul cei mai renumiți din Viena să-l poată ajuta. Cazul acesta a produs mare sensație și medicul discută mult lucrul, cum s'ar pute ajuta, ivindu-se din nou asemenea cas.

Pe cămilă, la Paris. Contele rus Tyskowsky din Varșovia a făcut prinsoare că va merge din acel oraș pe cămilă în 15 zile până la Paris. La 9 ale lunii c. el a și trecut prin Viena și nu e imposibil să fie deja în capitala Franței.

Spiritul regelui Umberto. Barbierul Bertolani din Palermo seamănă la surprindere cu răposatul rege Umberto. Barbierul din vorbă e foarte mândru de asemănare și imitează pe Umberto în mers, în vorbă și alte particularități, din pricina aceasta a fost de multe-ori confundat cu regele. Recordul cel mai mare pe acest teren l'a ajuns zilele trecute. Într'un amurg de seară a trecut într'o birje pe lângă casarmă.

Soldatul de pază era un fecior din Monza, care vergus în mai multe rânduri pe regele Umberto. Acum când a văzut pe barbier, a crezut că l'a apărut spiritul regelui. A început să strige cât l'a ținut gura și era să lezine. Trăsura a trecut în fugă. Când s'a relntors bărbierul era alt soldat la post, care asemenea l'a ținut de spiritul lui Umberto și cu strigăte desperate a alarmat toată casarma. Un ofițer s'a luat cu bicicleta după trăsura. A oprit-o în loc și s'a convins apoi că la adecă era numai barbierul. Acela ridea satisfăcut. L-a mșgălit foarte mult rebelia cauzată cu asemănarea lui.

Un tigru în hotarul Strigoniului. Zilele trecute sosise la Strigoniu o menagerie, din care — nu se știe cum — a scăpat po-

doaba menageriei: un tigru urias, care acum vagabundează pe hotarul comitatului. L'au văzut deja mulți. În Parkány a sfâșiat treizeci de oi din turma lui Krammer. Poporațiunea nici nu mai cutează să ese din case, de groaza tigrului. Pentru prinderea oră uciderea lui e pusă în mișcare o companie de soldați.

Iepurii lui Rothschild. Baronul James de Rothschild invită într'o zi la vânătoare, mai multe din cunoștințele sale dar' mai întâiu le ține următoarea cuvântare:

— Puteți domnilor să trageți asupra tuturor iepurilor pe care li veți întâlni în parcul meu, dar' vă rog să menajați iepuroaicele. Și pentru-ca să nu vă înșelați, am pus să taie urechile tuturor iepurilor, femeile lor au însă urechile intacte.

Incepând vânătoarea oaspeții lui Rothschild încep să se mire de lumel considerabil de iepuroaice întâlniau și cari par'că într'adins își înălțau și mai mult, urechile pe când iepuri bărbați nu întâlneau nici unul.

Plictisit de această mistificare, unul din vânătorii trage asupra unuia din aceste animale, care țurta urechi admirabile.

Când li luă de jos, recunoscu că deși nu avea urechile tăiate totuși era un veritabil iepure-bărbat.

Vânătorul scoate cuțitul, li taie urechile și-i continuă vânătoarea, făcând mereu aceeași operațiune.

A doua zi Rothschild primește un mare număr din iepurii impușcați, împreună cu următorul bilețell:

„Eată ce am vnat ieri, dar nu vreau să am nimic dela d-ta și în schimbul plăcerii ce am avut omorându-te voi învăța, dacă veești modul cum se taie urechile când le ai prea mari, lucru care nu ești obișnuit.“

Bibliografie.

Geografia comitatului Arad de învățătorul Damaschin Medre, — manual cu mai multe cărți geografice, întocmit pentru clasele III și IV. ale școalelor populare și aprobat de Ven. Consistor aradan.

Se poate procura dela administrațiunea „Tribunul Poporului“ și dela librarul „Ifju Klein Mór“ din Arad. Prețul 35 cr. (70 fil) plus porto postol.

Maria Cunțan, Poesii, un drăgălaş volum, de 74 pagine, se găsește de vânzare la Administrația ziarului nostru.

ULTIME ȘTIRI.

Szentcs, 28 Oct. La balotagiul de ieri a reușit tot fostul deputat ugro-nist M. Inár Jenő, care pe kossuthistul Tasnády, sprijinit și de guvernamental, l'a învins cu o majoritate de 120 voturi.

Fiume, 28 Octomvrie. In săptămâna aceasta sosesc în port carăți trei vapoare englezești de transport, pentru a duce în Africa 2400 cal, cumpărați în cea mai mare parte din Rusia.

Rouen 28 Octomvrie. Lucrătorii din port au hotărât cu unanimitate să boicoteze vasele engleze și și au exprinat dorința ca lucrătorii la docuri să țină un congres european, pentru a lua dispoziți de a se împiedeca debarcarea englezescă, pentru a forța Anglia, pe această cale, să încheie războiul din Africa de-Sud

Pretoria 28 Octomvrie. Maiorul Darkius, comandant al trupelor dela Nylsstrom, a atacat trei tabere Bure, în întunec, și le-a ocupat. Au căzut prizonieri mai mult de 50 Buri. Se zice că ar fi în mâna lui Kitchener vre-o 18 comandanți buri.

Editor Aurel Popovici Barcianu. Red. respons. Ioan Russu Șirianu.

1.000.000
KRONEN
ALS GRÖSSTER GEWINN IM GLÜCKLICHSTEN FALLE.

VERZEICHNISS
aller 50.000 Gewinne
Der größte Gewinn im glücklichsten Falle
1.000.000 Kronen.
Speziell sind die Gewinne wie folgt eingeteilt.

In Baar zahlbar.

	Kronen
1 Prämie mit	600000
1 Gew. k	400000
1 "	200000
2 "	100000
1 "	90000
1 "	80000
1 "	70000
2 "	60000
1 "	40000
5 "	30000
1 "	25000
7 "	20000
3 "	15000
31 "	10000
67 "	5000
3 "	3000
432 "	2000
763 "	1000
1238 "	500
90 "	300
31700 "	200
3900 "	170
4900 "	130
50 "	100
3900 "	80
2900 "	40
50,000 Gew. u. Pr. im Betrage	13.160,000

Noroc escelent la Török.

Foarte mulți prin noi s'au făcut fericiți.

Onorații cumpărători au câștigat la noi peste cinci și jumătate mil. coroane.

Cea mai cu noroc loterie în toată lumea e loteria noastră de clase reg. ung. privilegiată, care în curând se începe din nou. Din

100.000 losuri **50.000** cu **CĂȘTIGURI ÎN BANI** se vor trag la sorți, va să zică, după spectacolul alăturat al listei de tragere la sorți câștigă jumătate din totalitatea losurilor.

În timp de 5 luni se va sortă considerabilă sumă de Treisprezece milioane 160 000 coroane. Întreaga întreprindere stă sub inspecția statului.

o optime (1/8) fl - 75 sau 150 coroane.
un pătrar (1/4) . 150, . 3 —
jumătate (1/2) . 3. — . 6. —
un întreg (1) . 6. — . 12. —

Losurile le trimitem cu rambursă sau în schimbul trimiterii banilor. Planul oficios se trimite gratis. Vă rugăm a trimite comanda imediat, dar cel mai târziu până la

5 Noembrie a. c. cu toată încrederea la noi

A. Török și soțul

casă de bancă
în **Budapesta,**

Cea mai mare prăvălie de losuri în detal în patria noastră.

Secțiunile loteriei de clase a prăvăliei noastre principale:

1. Váci-körút 4.
2. Múzeum-körút 11.
3. Erzsébet-körút 54.

6442-8

Seriașoarea pentru comande se taie. Banca **Török A. és Társa Budapest.**

Vă rog a-mi trimite ..... losuri originale de 1-a clase de ale loteriei de clasă împreună cu planul oficios.

Suma de ..... coroane { Vă rog a o rambursa } ce nu convine
{ o trimit cu mandat postal }
{ o alătur în note de bancă (în timbre) } se șterge.

Adresa corect

„Nădlăcana“

institut de credit și economii, societate pe acții în

NÄDLAC (Nagylak) comitatul Cienadului.

Fondată la 1897 cu un capital social de 100.000 coroane în 1000 bucăți acții à 100 coroane.

Acordă: credite personale pe cambii, credite pe cambii cu acoperire ipototecară; credite pe obligațiuni cu cavenți și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

Primește: depuneri spre fructificare, după cari institutul plătește contribuția erarială; ear deponenții primesc după banii depuși 5% interese.

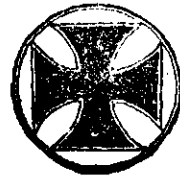
545 — 34

Direcțiunea.

Cruce dublă electro-magnetică

vindecă și inviorază sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, nevralgie, împiedicarea circulației sângelui, anemie, amețeli și turturi de ureche, bătaie de inimă, sgârșitul de inimă, aema, auzul greu, sgârșitul de stomac, lipsa poftel de mâncare, răceala la mână și picioare, reuma podagră ischiar, udulul în pat, influinza, în somnia epilepsia circulația neregu-

lata a sângelui și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Insușirea acestui aparat este că vindecă nu numai din timp în timp ci introduce constant în corpul omenesc binefăcătorul curent, când pe departe vindecă cu succes boalele sfâștoare, earș pe de alta parte e cel mai bun scut contra în bolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurării că acest aparat vindecă boale vechi de 15 ani.

În cancelaria mea se află atestate încirșe în toate părțile lumii cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii.

Unde ori-ce încercare s'a constata; zădarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T public asupra faptului că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“ deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat.

Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă indeosebi.

624 21—50

Prețul aparatului mare e fl 3, sau Cor. 6. — folosibil la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e fl. 2, sau Cor. 4. — folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Albert Müller, Budapesta, V., str. Vadász 42. K
Colțul str. Kálmán.

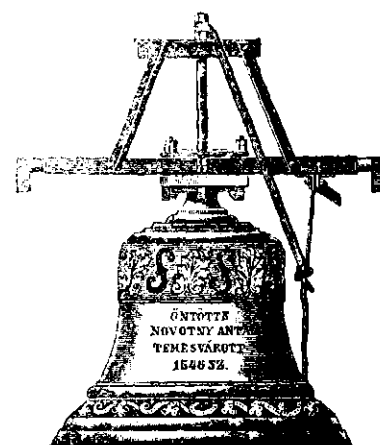
Premiat cu medaliă cea mare milenară la expoziția din Budapesta în 1896

Turnătorie de clopote și de metal
a lui

Antoniu Novotny

în Timișoara-Fabrică,

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioși, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adiustări de fer bătut, construite spre a le întorci cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin care ce sunt mărșite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede mai p'acut și cu vibrarea mai voluminoasă decât cele de sistem ve hiu, așa că un clopot patentat de 327 kg este egal în tonul unui clopot de 408 kg. patent după sistemul vechiu.

Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadiustarea clopotelor vechi cu adiustare de fer bătut. — ca și spre turnarea de toace de metal. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află totdeauna gata în magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătuut și franco.

505 54—